

Alojz Jembrih

NOVI ASPEKTI O ATRIBUCIJI DJELA »DIALOGUS
DE LYRA«

SAŽETAK. Na temelju arhivske građe i drugih izvora, autorovo nastojanje u raspravi usmjereno je razjašnjenju bibliografskog problema oko atribucije muzikološkog djela *Dialogus de Lyra* koje se dosada pripisivalo glasovitom enciklopedistu, Zagrepčaninu Pavlu Skaliću (1534—1575).

Iako je spomenuto djelo, kada je riječ o Skalićevoj djelatnosti, citirano u evropskim i domaćim biografskim i stručnim leksikonima te enciklopedijama, ipak se u hrvatskoj muzikologiji pojavljuje sumnja u njegovo stvarno postojanje. Muzikolog Stanislav Tuksar s pravom zapisuje (1977): »Problem postojanja *Dialogus de Lyra* prema našem mišljenju ostaje tako i danas neriješen na nivou materijalnih istraživanja, pa nije vrijeme da se rješenje ove zagonetke traži u spekulativnim rješenjima.«

U ovoj raspravi autor, na temelju Skalićeva prezimena koje on rabi u obliku *Scalichius*, *Scalich* (Skalić) i *Scaliger*, ukazuje na vjerojatnost zamjene dvaju Scaligera. Naime, naš Skalić u svojem djelu objavljenom u Kölnu 1568, a pisanom u Münsteru u vrijeme kada postaje konvertit (iz protestantizma ponovno prelazi na rimokatoličku vjeru), izričito navodi kako će svoja djela koja otada bude (1568) objavljivao, uvijek potpisivati sa *Paulus Scaliger(i)*.

Takav oblik prezimena imali su talijanski humanisti: otac Julije Cezar Scaliger (1484—1558) i sin Justus Josef Scaliger (1540—1609). Julije C. Scaliger autor je djela *Poetices libri septem* (1561¹, 1581²) u kojem se u 48. poglavlju nalazi kratka rasprava *Lyricorum Harmoniae et instrumenta* (vidi faksimil teksta ovdje). Dakle riječ je o tzv. *Dialogus de Lyra*, djelu koje se, po svemu sudeći, neopravdano pripisivalo Pavlu Skaliću.

Iz rasprave bjelodano proizlazi da se to djelo neće moći više uvrštavati u bibliografiju Skalićevih djela.

Danas je napose opravdano govoriti o Pavlu Skaliću (1534—1575), tom talentiranom Zagrepčaninu čije je djelo usko vezano uz termin *enciklopedizam* o kojem govori R. Katičić. *Enciklopedija svetih i profanih stvari* (Basel 1559) /*Encyclopediae seu orbis disciplinarum tam sacrarum quam prophanarum epistemon...*/ Pavla Skalića stavlja ga na prvo mjesto kao enciklopedista u modernom značenju te riječi.

Budući da je Skalić pored svoje Enciklopedije autor i ostalih djela, ovom raspravom htio bih pridonijeti razjašnjenju zagonetke povezane s naslovom *Dialogus de Lyra*, djela koje se u enciklopedijama i biografskim leksikonima pripisivalo P. Skaliću.

Stanislav Tuksar, izražavajući s pravom svoju sumnju u postojanje spomenutog djela, na jednome mjestu zapisuje: ».../ Problem o kojem je ovdje riječ mogao bi se ukratko formulirati ovako: nijedan od stranih i starijih istraživača nije usprkos precizno iznesenim podacima o naslovu, temi, vremenu i mjestu tiskanja nikada, barem koliko nam je poznato, objavio nijednu studiju o tom djelu niti naveo neki podatak o zbirci ili knjižnici u kojoj bi se nalazio neki primjerak *Dialogus de Lyra*. Isto je tako i s domaćim istraživačima, a istaknuti američki muzikolog hrvatskog podrijetla D. Plamenac čak izražava sumnju da je to djelo ikada i bilo napisano« (Tuksar: 1977, 98).

Tragajući za dokumentiranim tragom Pavla Skalića u Münsteru (v. Jembrih: 1990, 149—218) u ruke mi je dospjelo Skalićevo djelo sljedećeg naslova: *Pavli Scaligeri Comilitonis et principis, regni Hungariae Dynastae magni principatus vtriusque terrae Hunrum, Marchionis Veronaet etc. Domini Creutzburgi in Prusia Censura breuissima de potissimis huius seculi sectis, de moribus Antichristi, de extremo iudicio: et certissima via ac methodus de dignoscendis Spiritibus an ex Deo sint: hac tempestate maxime omnibus Christianis perquam vtilis et necessaria, ad Zoilum, MEDIOLANO (1568).*

Ovo djelo navodim posebno iz tog razloga što u dosadašnjoj bibliografiji Skalićevih djela nije uzet u obzir oblik njegova prezimena koji je Skalić sam upotrijebio (1568) dakle »Pauli Scaligeri« na samom početku navedenog djela. Njegova su sva djela navedena pod »Scalichius Paul« (v. Krabbel: 1915).

Nas u prvom redu zanima oblik *Scaliger*, prezime koje je Skalić u ovdje navedenom djelu upotrijebio. To djelo Skalić je pisao u Münsteru gdje se vraća ponovno katoličkoj vjeri i crkvi naklonošću münsterskog biskupa i grofa *Johanna Hoyje (1529—1574)*. Za pojašnjenje oblika *Scaliger* relevantan je Skalićev osobni iskaz koji glasi (prijevod s latinskog na hrvatski): »/.../ Ja ću ipak poći uz pomoć božju putem koji su nam označili presveti oci svojim mučeništvom. Na tom putu ću dane i noći provesti i kolikogod puta će se spomenuti ime Skalić (Scalichij) toliko ću puta zaplakati i jadikovati. Ne zato što bih se stidio imena (prezimana, A. J.) koje mi je priroda dala i koje sam u tolikim borbama nepobijeđen sačuvao, već što sam ovaj dočetak prezimana (-ich/ić, A. J.) tako dugo i tako sramotno podnosio zbog bezbožnih ciganskih napadaja po kojima sam ja to prezime neobično nemarno profanirao. Stoga u buduće, za razliku od knjiga koje sam prije pisao pod prezimenom *Scalichius*, naime sa mađarskim dočekom, sve knjige koje ću u budućnosti pisati, izlaziti će s latinskim dočekom *Scaliger* što je jednako prvome dočetu.« (Skalić: 1568).

Na temelju navedenog Skalićeva priznanja i obrazloženja o preuzimanju oblika *Scaliger* za svoje prezime koji je oblik i odmah 1568. upotrijebio, daje nam dovoljno podataka da taj oblik dovedemo u vezu s poglavljem djela u kojem je zaista riječ o instrumentu *liri*, odnosno s autorom djela u kojem se to poglavlje nalazi.

Prezime *Scaliger* imao je i glasoviti talijanski humanist *Julije Cesar Scaliger (1484—1558)* kao i njegov sin *Justus Josef Scaliger (1540—1609)* koji je osobno poznao i našega Pavla Skalića (v. Jembrih: 1990). Ovdje nas u prvom redu zanima Julije Cezar Scaliger i njegovo djelo: *Julii Caesaris Scaligeri viri clarissimi, Poetices libri septem... Editio secunda. Apud Petrum Santandream, M. D. LXXXI* (prvo izdanje 1561. u Genèvi). Na stranici 125—127 Julije Cezar *Scaliger* raspravlja pod naslovom *Lyriconum Harmoniae et instrumenta* o muzičkom instrumentu *liri*, dakle o onome što se pripisivalo Pavlu Skaliću. Kao ogleđ prilažemo faksimil čitava teksta iz Scaligerove knjige, *Caput XLVIII*.

Vratimo se još jednom raspravi u kojoj je predmet rasprave *Dialogus de Lyra*. U muzikološkom časopisu »Zvuk«, br. 4, Sarajevo 1976, Bojan Bujić pod naslovom *Dialogus de Lyra Pavla Skalića — pokušaj rješenja jedne bibliografske zagonetke*, osvrćući se kritički na pojedine leksikografske zapise u spomenutom djelu, piše da drugog toma Skalićevih *Miscellanea... libri septem* uopće nema među Skalićevim djelima. Naime, to se djelo spominje u nekih leksikografa zato što se u njemu tobože nalazi *Dialogus de Lyra*. Bujić nastavlja: »/.../ Ako je drugi tom *Miscellanea* nastavio (Skalić, A. J.) po uzoru na prvi, možemo lako zamisliti da jedno od poglavlja u formi dijaloga zaista nosi naslov *De lyra* i da je u njemu Skalić iznio nešto što je najvjerojatnije preuzeo od kakvog drugog autora« (Bujić: 1976, 73).

Budući da sam 1986. imao prilike u biblioteci August Herzogsbibliothek u Wolfenbüttelu osobno pregledati taj drugi tom Skalićevih *Miscellanea* objavljenih u Kölnu 1571. (v. popis svih petnaest naslova rasprava koje to djelo sadrži, ovdje), prema tome to djelo postoji, nisam nigdje naišao na naslov *Dialogus de Lyra* koji se suponira u nekim biografskim i leksikografskim djelima kada je riječ o Pavlu Skaliću. To isto je ustanovio i Stanislav Tuksar na primjerku drugog toma *Miscellanea* u pariškoj Biblioteci, Bruxellesu, u Zagrebu u Sveučilišnoj i nacionalnoj biblioteci. U tom djelu ima doduše tekst rasprave pod naslovom *De Missa et eius origine atque conditionibus*.

U vezi sa sintagmom *De Missa* Bujić eksplicira: ».../ Nije teško zaključiti otkud ideja da je *Dialogus de lyra* zapravo pogrešno pročitani naslov *Dialogus de Lika*. Skalić je, naime, 1558. godine objavio u Tübingenu djelo pod naslovom *Dialogus Pauli Scalichii de Lika de missa* (tj. Dijalog Pavla Skalića Ličanina, o misi) a sastavljači bibliotečnih kataloga u zapadnoj Evropi, ne znajući pravo značenje onoga *de Lika*, smatrali su te riječi važnim dijelom naslova, pa su djelo evidentirali kao *Dialogus de Lika de missa* (tj. Dijalog o Lici, o misi)« (Bujić: 1976, 74).

Ovoj opservaciji dodajem činjenicu u prilog bibliotečnim katalogizima. Naime, 1986. u katalogu Sveučilišne biblioteke u Göttingenu: *Catalogus Alphabeticus Niedersächsische Universitäts und Stadtbibliothek* (katalog pisan rukom u 2. polovici 18. st.), na str. 251 pod natuknicom *Scalich* stoji »*Paul Scalichius, de Lika*«. Kod ove posljednje riječi *Lika*, konsonant *-k-* potezom ruke tako je ispisan, da onaj tko tada nije znao za dio Hrvatske Liku, mogao je pročitati Lira (v. faksimil).

S C A L I C H I U S

Paul Scalichius, de Lika.

Pored svega spomenutog uputno je još konzultirati biografske leksikone u kojima se *Dialogus de Lyra* spominje i one koji to djelo ne spominju. U prvoj polovici 18. stoljeća susrećemo dva biografska leksikona u kojima je riječ o našem Skaliću ali ne i o *Dialogus de Lyra*. Johan Heinrich Zedler, *Grosses vollständiges Universal-Lexicon*, Bd. 34, Leipzig-Halle 1742, 507—508, kao i Joh. Burchard Mencken, *Compendiöses Gelehrten-Lexicon* [...], Leipzig 1745, 1999, uopće ne spominju *Dialogus de Lyra*, iako obojica navode Skalićevo djelo *Miscellaneorum Tomus II...* (1571).

Johann Gottfried Walter, *Musicalisches Lexicon* [...], Leipzig 1832, 544 navodi: ».../ Man hat von ihm (Skalić, A. J.) verschiedene Schriften mit prächtigen Titulln; velche das comp. Gelehrten-Lexicon (Mencken, A. J.) ollegiert. Unter solchen ist Tomo II. Miscellaneorum, auch ein Dialogus: de Lyra befindlich«.

Christian Gottlieb Jöcher, *Allgemeines Gelehrten-Lexicon* [...], Leipzig 1752, 190, navodi isto kao i Walter. Postavlja se pitanje kako to da Zedler (1742) i Mencken (1745) ne navode *Dialogus de Lyra*, a Walter (1732) i Jöcher (1751) navode? Na to pitanje će biti teško dobiti konkretan odgovor. Mislim da ipak nismo daleko od odgovora. Za pojašnjenje atribucije *Dijaloga o liri* Pavlu Skaliću, pomaže i ova činjenica. Johann Nicolaus Forkel, *Allgemeine Literatur der Musik*, Leipzig 1792, 1962², 85, kada govori o liri »Von der Lyre, Cither...«, spominje i P. Skalića pripisujući mu *Dialogus de Lyra*,

Pavao Skalić za vrijeme boravka u Königsbergu u Prusiji na dvoru vojvode Albrehta I. Portret izrađen prema drvorezu Ivana Boisarda: *Virorum Illustrium v. Acta Borussica* /.../, drittes Stück, Königsberg-Leipzig 1730.

Erant autem suæ quoque Lyricis saltationes atque harmoniz numero tres. Pyrrhichica cum pyrrhichii & trochæis Satyricæ similis, velox, mobilis, gestuosa. cuiusmodi Melos nostrum in Cybelen & Silenum, totum solis pyrrhichii constans. cuius initium,

Modo citius ego pede celere magis ago numeros:

Abœque Venere duce super alta loca volans.

Altera harmonia Gymnopædica dicta, Emmeliz propior, plus habens Spondzorum & Anapæstorum, cum interpositis choriæbis: qualis Ode prima Horatii. Tertia Hyporchematica, mista ex vtraque: veluti in superiore cantione. quam non sine thyro aut face saltatam puto. Canebantur autem & ad Lyram, & ad Citharam, & ad Barbiton: vnde Pindaro dicti *αἰετῶν ἰατρῶν ὄμιλος*. Lyra inuentum Mercurio attribuunt: quum ad aridam testudinæ offendisset pedem. Animaduerso enim quem ex intensis nervis eviderat sono, lineas chordas intendisse. deinde quum fratris Apollinis furto boues abegisset, iram atque supplicium nouo Chelys inuento remississe: vicissimque ab Apolline caduceum accepisse. Acceptam Apollo Lyram ad fistulæ, cuius esset author Pan, modulos lineis exemptis chordis, atque nervis intensis adaptasse. Nervos septem numero esse instituit: quot ipse menses in vtero fuisse genitricis. Quam ob causam *ἑπτάμηνη* vocat Lyram Pindarus: eius interpretis *ἑπτάμηνη*. Nam eadem chorda septem alioqui sonos edimus. Argui multam dixere nisi qui pluribus septenis vterentur. Additam octauam scribit Aristoteles. neque

propterea tamen eâ, quæ media vocabatur antè, nomen amississe. Alii ab Apolline nouichordam Lyra scribunt edictâ, à Musarum numero, vt ait interpres Arati. Tametti cum decachordo etiâ pingebatur: quippe qui cum Musis esset ipse decimus. Nonnulli vt Lyra Mercurio attribuunt inuentori: ita citharam Apollini. Quod si ita est: quærendum præterea quare Apollinis signum arcum dextra, læua Charitas habuerit: quarum vna Lyram generet, non citharam: altera tibias: tertia fistulam ori admooueret. Citharæ figura fuit apud Græcos primum concinnata Cæpionis tempore, qui Terpandri fuit discipulus: & appellata Asia, propterea quod à Lesbii fuisse importata. Modos certos ante Archilochum primus Terpander instituit, & leges, quas ab se & à discipulo vocauit *καπρία* & *πυρρική*. A regionibus Doricis duos *βασίλειος* & *αἰόλου*: iccirco quia in Bœotia extitisse creditus est primus citharædus Amphion, Iouis & Antiopes filius. A temporum autem celeritate duos *παραχρῆς* & *ἰσῆος*, qui multis constabat pyrrhichii, & septimum *παραχρῆς*, qui erat ex horum quatuor compositus, Æolio, Terpandrio, Cæpione, Bœotio. Idem Terpander primus adiecit ad Heroicos versus Lyricos modulos. Proxima his generibus instrumentorum alia. *εὐχρηστής*, qui erat *παραχρῆς*, numerus Lyra inferior: vsus idem. vnde epitheton additum à Theopropo: *εὐχρηστής ὑγιῆς καὶ ἰσῆος χρεῖσταισι δάμας*. Apud Laertium pro vilissimo instrumento. *ἰλαρῆ* alterum instrumentum à Musarum monte nomen ducens, chordarum numerum à numero earundem: quem admodum scriptum reliquit Ptolemæus in libro de Musica. Barbitos tribus tendebatur chordis: quo est vsa multum Sappho & Alexus: quapropter Lesbou appellat Horatius. Grauis ei sonus extitit, & aptus Doris: quocirca Pollux etiam *βαρύμητης* dictum prodit. Erat & *παρτις* duobus tantum nervis. Pulsabant autem radiolo altera manu, quod plectrum à percussione appellarunt: altera premebant nervos certis intervallis. Primum Demopæetus Sicyonius plectri officium ad solam manum transtulit. Sic vnguis & digitorum summitate etiam nunc citharæ nervos temperant. Cuius autem chordæ ferreæ, aut ex orichalco sunt, penaa modulantur. Etiam digitalia argentea induerunt, quorum extrema pennarum cuspidibus muniuntur.

QVI ET HISTORICVS. 127

niantur. Lyram non plectri percussione, sed setarum intencatarum attritu tangunt. Auctus & chordarum numerus, pro cuiusque libidine. Nam citharæ Thimotheus Milesius addidit. Alexander quoque Citheris Pfallerium referat chordis. Aristoteles trigoni Pfallerii meminit, cuius chordæ essent æque intencitæ omnes. Epigonus autem, quem Ambraciorum produunt à Sicyonius donatum ciuitate, construxit instrumentum, in quo essent chordæ quadraginta: quod Epigoneum ab se appellauit. Ab hoc quidem scribunt omnium plectri vsus, non à Demopæeto, sicuti dicebamus. Fuit & Simi commentum illud, quod ab eo Simi tum appellatum, quinque & triginta constabat chordis: quibus eorum origo, quos nunc monochordos vulgus vocat. in quibus ordine digesta plectræ subsistentia reddunt sonos. Additæ deinde plectris coruinarum pennarum cuspides: ex zreis filis expressiorem eliciunt harmoniam. me puero Clauicymbalum & Harpichordum nunc ab illis mucronibus *Spinetam* nominant. Vetus Monochordos vnicò neruo contentus erat: Arabum inuentum. Trichordos autem Assyriorum, quod Panduran appellabant. Pentachordos Scytharum fuit: ex crusta pelle bubula confectas chordas pulsabant plectro, quod ex vngula capri-noprimum habebatur. Durat etiam nunc plectri vsus in Hispania, & Pfallerii: cuius sonum miscent cum sono tibiz, loco tympani: quod iccirco Tympanum chordatum vocant: Itali me puero *Tahassum*. Fuit & aliud ad pallendum instrumentum, quod *παλλή* dicebatur.

pozivajući se na Jöchera. A kada govori o *Doniusovom* djelu, o *Lyri Barberini*, posvećenu Urbanu VIII (papi), nabraja poglavlja, pa tako: »Cap. 2. Variæ Lyrarum ac Cithararum figuræ ex priseis monumentis. *Quid Scaliger de Lyrae*, ac Citharæ discrimine censuerit.« U ovoj se posljednjoj rečenici samo može kriti *Julije Cezar Scaliger* sa svojim *Poetics libri septem* (v. naprijed) u kojoj kao što sam spomenuo, raspravlja o *instrumentu liri* (v. faksimil, str. 90).

Imajući u vidu činjenicu da o djelu *Dialogus de Lyra* do danas nije nitko objavio nijednu studiju, to znači da ga nije ni vidio, jer to djelo među Skalićevim djelima ne postoji. Prema tomu nema razloga da se *Dialogus de Lyra* i nadalje pripisuje Pavlu Skaliću. Do pogrešne atribucije moglo je doći na temelju istog oblika *Scaliger* koji je Skalić uzeo 1568, a isto je prezime imao *Julije Cezar Scaliger* koji je pravi autor dijaloga o instrumentu liri. Jedino je tako moguće objasniti zamjenu prezimena, odnosno atribuciju našem Pavlu Skaliću djela koje mu ne pripada.

LITERATURA

Bojan Bujčić, »Dialogus de lyra« Pavla Skalića — pokušaj rješenja jedne bibliografske zagonetke. Zvuk 4. Sarajevo 1976.

Isti, Još o Skaliću kao teoretičaru muzike. *Arti Musices* 10/1. Zagreb 1979.

Alojz Jembrih, Hrvatski filološki aspekti, izd. »Revija«, Osijek, Čakovec 1990.

Isti, Tragom Pavla Skalića, Gordogan, časopis za književnost i sva kulturna pitanja, god. 11, br. 29—30, Zagreb 1990.

Gerta Krabbel, Aus Paul Skalichs Leben, Münster 1914.

Isti, Paul Skalich. Ein Lebensbild aus dem 16. Jahrhundert. Geschichtliche Darstellungen und Quellen, Heft 1, herausgegeben von L. Schmitz-Kallenberg, Münster 1915.

Ljerka Schiffler, Ideja enciklopedizma i filozofijsko mišljenje, Zagreb 1989.

Stanislav Tuksar, Pavao Skalić... kao glazbeni pisac i njegov Discursus harmonicus (1559), *Arti Musices*. Hrvatski muzikološki zbornik, 8/2. Zagreb 1977.

Isti, Pavao Skalić: Harmonija i glazba sfera u: Hrvatski renesansni teoretičari glazbe JAZU. Zagreb 1977.

Još o Skaliću kao teoretičaru glazbe (II). *Arti Musices* 10/1. Zagreb 1979.

Popis Skalićevih djela kod Krabbelove

Scalichius Paul: Encyclopaediae, seu orbis disciplinarum tam sacrarum quam prophanarum Epistemon. Basilae ex officina Joaniis Oporini anno 1559 mense Februario.

— *Satirae philosophicae sive Miscellaneorum T. I. Accessit Genealogia praecipuorum Europae regum et Principum etc. a Gothis deducta per utrumque sexum auctore Heilricho Zcellio Agrippinate. Regiomonti Borussorum in officina Joannis Daubmanni 1563.*

— *Apologia prima. Regiomonti 1563.*

— *Apologia secunda adversus anonyum et caecum quandam atque clandestinum de origine sua rumorem 1563.*

— *Auff Königlichcr Majestät zu Poln etc. unsers allgerenedigsten Herrn etc. An fürstl. Durchleuchtigkeit in Preussen, unsern genedigsten Herrn genediges ansuchen, wirdt hie inn offnem Druck an Tag gegeben ein klarer und wolgegründeter Gegenbericht Herrn Pauli Scalichii Heergraffen in Hun, Marggrafen uz Verona etc. Herrn un d Erben zu Creuzburg inn Preußen. Auf die vermeinten Fürbringen, Schein und Schrifften, so Albrecht Truchseß von Wetzhausen, wider Herrn Scalichium an fürstlichem Hofe zu Preußen eingelegt. Sambt Albrechten Truchsessen Schein und Berichten, auch was in solcher Handlung für Consilia und dergleichen unterhandlung bißhero fürgelauffen. Im monat Junio anno 1565. Königsperg.*

— *Querela ad Serenissimum ac Potentissimum Regem Polonorum etc. Dominum suum clementissimum etc. eiusque Regni Illustrissimum Senatam et Ordines Sanctissimos. Pauli Scaligeri Commilitonis et Principis Regni Hungariae, Dynastae magni Principatus, utriusque Terrae Hunorum, Marchionis Veronae etc. Domini Creutzburgi in Prussia: super calumnia, cum incredibili tyrannide, sibi absenti et in principali Legatione occupato, per quosdam sceleratissimos Sycophantas apud suam Regiam Maiestatem nefarie ac proditorie intentata. In Pathmo.*

Takoder njemački: *Klag an den Khoenig zu Polen /.../ In Pathmo 1567.*

Responsa Jurisconsultorum, qui habentur in univrsa Europa longe clariores, de origie, gente ac nomine Pauli Scaligeri etc. adversus Truchsium Wetzhausen et alios obtrectatores. Coloniae. Apud Nicolaum Graphaeum 1567.

Također njemački: Urtheil der Fürtrefflichsten Stätten etc. Zu Cöln bey Nicolaus Schreiber, 1567.

Censura brevissima de potissimis huius seculi secti, de moribus Antichristi, de extremo iudicio et certissima via ac methodus de dignoscendis Spiritibus, an ex Deo sint, hac tempestate maxime omnibus Christians perquam utilis et necessaria, ad Zoilum. Mediolano (1568),

Također njemački: Beschetzung der furnembsten Secten... Cöln 1570.

Miscellaneorum de rerum causis et successibus et de secretiore quadam methodo, qua eversiones omnium regnorum universi orbis, et futurorum series erui possint, libri VII... Coloniae 1570.

Primi Tomi Miscellaneorum... effigies ac exemplar; nimirum vaticiniorum et imagium Joachimi abbatis Florensis Calabriae et Anselmi episcopi Marsichani super statu summorum Pontificum Rhomanae ecclesiae contra falsam /.../ cuiusdam Pseudomagi, quae nuper nomine Theophrasti Paracelsi in lucem prodiit, pseudomagicam expositionem /.../ indubitata explanatio. Coloniae 1570.

Loci communes Theologici, sive adversus vesaniam Neopistorum pro ecclesia romana, eiusque autoritate oratio. Coloniae 1571.

Miscellaneorum Tomus Secundus sive catholici Epistemonis contra quandam corruptam ac depravatam Encyclopediam Libri XV, quibus universus orbis tam sacrarum quam profanarum disciplinarum, omnis omnium sectarum et Philosophiae Catholicae doctrina declaratur. Coloniae 1571.

PAVLI PRINCIPIS DE // LA SCALA ET HVN, MARCHIONIS // VERONAE etc.

DOMINI CREUTZBVRGI, MI// SCCELLANEORUM TOMUS SECVNDUS, SIVE CATHOLICI // Epistemonis, contra quodam corruptam ac depauperatam // Encyclopaediam Libri XV. //... Qua olim primus Dux Prussiae, per annos quadraginta turbulenti erroribus intrica // tus, se planè extricavit: quavè vniuersa Protestantium et Confessionistarum // disciplina validissimè confutatur et prorsus euertitur. // Accessit etiam Theodori Graminaei in Esaiaem et prophetiam sex // dierum Geneseos Oratio. // CLONIAE // Ex officina Theodori Graminaei // ANNO M. D. LXXI.

SADRŽAJ:

1. Omnium scientiarum, omnisque Philosophiae, Orphicae, Pythagoricae, Platonice, communis, sive Peripatethicae, Medicae, Iuridicae et Theologicae, deinde etiam Symbolicae vel Hebraicae, Summam et brevem descriptionem complectitur.

2. De mysterijs mysticae Philosophiae et varijs involueris, oenigmatibus, et velaminibus, Hebraeorum, Chaldeorum, Aegiptiorum, Parsarum, Arabum, Graecorum, et Latinorum.

3. De anima separata eiusque passione, de rerum Sympathia, et Antipathia, de barbarissimo, et de donnis Vuieri praesigijs.

4. De Iustitia aeterna, seu vera promissione, de ipsamet absoluta idea magna poteuti acterribili: de origine et transmigracione Philosophiae, deque Symbolis et doctrina Pythagorae.

5. De vera Christi doctrina, Iustificatione, Vocatione, de patriae huius vero colonio, deque ignorantiae verae eucomio.

6. De coetu Antichristi, hoc est effrenata libidine et solitaria, pertinatia haereticorum atque hypocritarum deq; Therapeutarum ritu.

7. De Labyrintho Rhomani Antichristi, id est, Lutheri.

8. De Missa et eius origine atque conditionibus.

9. De triginta duobus articulis Canonis Missae.

10. De novem choris Antichristi Rhomani, agminis videlicet Lutheri, omniumque haereticorum.

11. De origine illustrium, Essourum ritu, Argonautarum spiritu, Therapeutarum, Gymnosophystarum institutione, et utriusque nobilitatis iniitijs, eisque statu atque regalibus, et contemptu huius seculi.

12. De revolutione Alphabetaria, seu perfectissima, ad omne genus scientiarum methodo.

13. Die Dialectica contemplativa ad consequendos scientiarum habitus, perquam utilis ac necessaria.

14. Conclusiones in omni scibili mille quingente quingenta tres olim Bononiae propositae.

15. Encomium scientiarum.

To su svi naslovi koji su navedeni u Miscellaneorum Tomus secundus (...) Köln 1571, ili, kako je Skalić navodio taj popis, Catalogus et argumenta librorum epistemonis.

U priloženom popisu nigdje se ne iskazuje *Dialogus de Lyra*, te, prema tome, nema razloga da se to djelo i nadalje u bibliografiji navodi kao dio spomenute knjige, jer naprosto *Dialogus de Lyra* u njoj ne postoji.

Na kraju knjige:

Haec et omnia scripta mea iudicio sanctae Rho=// manae Ecclesiae stent, candantúe.

NEW ASPECTS OF THE ATTRIBUTION OF »DIALOGUS DE LYRA«

SUMMARY. On the basis of archival materials and other sources the author intends to solve the bibliographical problem of the attribution of the musicological work »Dialogus de Lyra« which has up to now been attributed to the famous encyclopaedist *Pavao Skalić* (1534—1575) of Zagreb.

Although the work mentioned is attributed to Skalić when quoted in European and local biographic and technical lexicons and encyclopaedias, Croatian musicology has some doubts concerning its very existence. Stanislav Tuksar, a musicologist, writes with good reason that »The problem of existence of the *Dialogus de Lyra* in our opinion thus still remains unsolved on the level of material research and it is, therefore, not the right time to look for the solution among speculative interpretations.«

The author shows that there is a possibility of confusing two Scaligers because of Skalić's last name, which he writes as Scalichius, Scalich (Skalić) and Scaliger. That is, our Skalić, in his work published in Köln in 1568 and written in Münster at the time of his conversion from Protestantism to Catholicism, explicitly states that in future he intends to sign all his published works as *Pauhus Scaliger(i)*.

Scaliger is also the last name of two Italian humanists: *Julius Caesar Scaliger* (1484—1558) and his son *Justus Josef Scaliger* (1540—1609). Julius C. Scaliger is the author of *Poetices libri septem* (1561¹, 1581²), the 48th chapter of which is the short treatise *Lyriconum Harmoniae et instrumenta* (see the facsimile above). This is, therefore, the so-called *Dialogus de Lyra*, the work obviously wrongly attributed to Pavao Skalić.

The paper clearly proves that the work can no longer be subsumed in Skalić's bibliography.